

כל אחד משנה – מעגל של"ח – מערך הדרכה

מתאקלמים בשטח

רציונל: שיח על חוויה שהחניך חווה בפעילות או שיחה על דבר שראה ולמד על אודותיו, מעצימים את חוויית הלמידה ויוצרים חיבור בין התוכן הכללי שהועבר בפעילות לחוויה הפרטית של החניך. עצירה לרגע, קיום שיחה, ניתוח אירוע או מידע וחיבורו לחיינו האישיים של התלמיד – הם העומדים בבסיס הפעילות. פעילות מסוג זה יוצרת חיבור בין החניך לסביבה ומקרבת בין החניכים השונים בקבוצה לבין עצמם.

אוכלוסיית היעד: תלמידי כיתה ז ומעלה

משך הפעילות: כ-45 דקות

מטרות

- הבנה של תהליכי גורם-תוצאה שמשפיעים על הסביבה, בדגש על פעילות האדם
- חשיפה להשפעת הבחירות האישיות היום-יומיות על הסביבה והשטחים הפתוחים
- קידום לקיחת אחריות על ידי המשתתפים בחייהם האישיים דרך התחייבות אישית לשינוי התנהגות

ציוד והכנות

- טלפון סלולרי לכל חוליה
- צנצנת, קופסה קטנה או בקבוק ריק (בשימוש חוזר), שעליו מודבקת מדבקת ההתחייבות שלי למען הסביבה
- פתקים כמספר המשתתפים
- כלי כתיבה
- חבל
- דפים

לפני היציאה למסלול נחלק את המודרכים לחוליות עבודה. נבקש מכל חוליה לצלם תופעות שונות המעידות על פעילות האדם לאורך המסלול. כל חוליה בוחרת נציג אחד ומצלמת במכשיר אחד. לאורך המסלול בקטעי ההליכה השונים נזכיר את המשימה. ניתן אף להעניק ניקוד עבור צילומי התופעות לחוליות כתחרות.

מהלך הפעילות

נאמר כי כעת נקיים מעגל של"ח שלו כללים משלו.

- מדבר מי שחפץ המעגל בידו.
- מדברים בקצרה – שניים-שלושה משפטים.
- מקשיבים לחברים ברוב קשב ואין מגיבים לדברי החברים בזמן המעגל.
- כולם מדברים.

נפתח ונזכיר כי לאורך המסלול פגשנו וצילמנו עדויות להתנהגויות שונות של האדם, ותיעדנו את הביטוי שלהן בסביבה. נשחזר את התופעות ונחשוב אילו השלכות יש לכל אחת מהתופעות על הטבע – בעלי חיים, צמחים והסביבה עצמה.

נראה שלאדם יכולות להיות השפעות חיוביות וגם השפעות שליליות. דוגמאות לדברים שיכולים להופיע בצילומים: פסולת שהושלכה, נחל מזוהם, עשן מארובות, מבנים הרוסים, ריבוי מבנים, שרידי שרפות, עקבות של צמיגים, פגיעה בצומח, מתקן מחזור, שלט לשמירה על הסביבה, סימון שבילים, תיבות קינון, גידור שטחים למניעת כניסת האדם, פגיעה בסלעים, ריבוי כבישים, מינים פולשים ועוד.

מי אחראי על המצב?

נבקש מהמודרכים להציע פעולות שניתן לעשות כדי להימנע מהפעולות שנתקלנו בהן ושפוגעות בסביבה (סביר להניח שבשלב זה תעלה סוגיית האחריות על המפגעים השונים).

נציין כי אכן יש רמות שונות של אחריות והשפעה לכל אחד מאיתנו: לדוגמה – במקרה של קבלן שהשליך פסולת בניין או זיהום נחל, האחריות חלה עליו, והאחריות לאכוף את החוק לגבי ההתנהגות שלו חלה על הרשויות המקומיות והארציות, ולנו כפרטים לכאורה אין הרבה השפעה על המצב (אם כי אנחנו יכולים להגיש תלונה לרשויות). מאידך גיסא, ישנם מעשים שאנחנו כפרטים יכולים לעשות ובחירות שאנחנו יכולים לבחור, ואלה ישפיעו ישירות על הסביבה. אנחנו יכולים גם להשפיע בעקיפין על ההתנהלות של תאגידים, מפעלים ועוד.

אחריות אישית

נזמין את המודרכים להעלות רעיונות ללקיחת אחריות אישית שמשפיעה ישירות על הסביבה הקרובה, רעיונות לפעולות אישיות שישפיעו על חברות גדולות, רעיונות לפעולות שיכולות לנקוט ממשלות, חברות תאגידיות וכדומה. נביא דוגמאות אפשריות למעשים ברמות השונות בהתאמה למשל: לקחת את האשפה איתנו בטיול, לאסוף גחלים ולזרוק לפח, להפריד אשפה ולמחזר, לחסוך בחשמל, לצרוך פחות, ואם צורכים, להעדיף מצרכים שמייצרים פחות פסולת ופחות זיהום – מוצרים מתוצרת הארץ, מוצרים שיוצרו בסחר הוגן, מוצרים שלא נוסו על בעלי חיים, מוצרים שאינם פוגעים בסביבה.

מוצרים
שאינם פוגעים
בסביבה

מוצרים
שלא נוסו על
בעלי חיים

ההתחייבות אישית

נבקש מכל משתתף לחשוב מה הוא אישית יכול לעשות או לשנות כדי להשפיע באופן חיובי על הסביבה. נחלק לכל משתתף פתקית ונבקש מכל משתתף לכתוב את שמו וההתחייבות אחת שהוא מתחייב לקיים בימים הקרובים ולשלב בחיי היום-יום שלו מייד לאחר הטיול. נזמין כל משתתף להקריא את ההתחייבות שלו, לקפל את הפתקית שעליה היא כתובה ולהכניס אותה לצנצנת ההתחייבות למען הסביבה שהכנו מראש. לאחר פרק זמן נוסף נבחן האם הצלחנו ליישם את שהבטחנו.

מתאקלמים בשטח

לחסוך
בשימוש
במים

להעדיף
הגדים מיד
שנייה

לשלוש
ולחלוש
חפצים

להשתמש
בכלים רח
פצחיים

להצטרף
לזינה
הקהילתית

להעדיף מכול
טרי ולא
מזוהד

להחליט על
יום השבוע
ללא קניות

להעדיף
טיסה ישירה
ליעד

נסביר על ראשי התיבות שמח"ה – שימוש חוזר,
מחזור, חשיבה והפחתה (ראו הרחבה בנספח א)

הצעות לפעילות המשך

א. אפשרות ראשונה:

ניקח את הצנצנת איתנו לכיתה. לאחר פרק זמן מוסכם נוציא ונקריא את הכתקים, ונראה יחד אם המשתתפים הצליחו לעמוד בהתחייבויות שלהם.

ב. אפשרות שנייה:

נמסור את צנצנת הכתקים לחברי חוליית משימה, שידביקו אותם על כרזה שתיתלה בכיתה תחת הכותרת: ההתחייבויות של כיתה ... למען הסביבה. לאחר פרק זמן מסוים ננהל דיון, ונראה אם המשתתפים מצליחים לעמוד במה שהתחייבו לו.

ג. אפשרות שלישית:

לאחר פרק זמן מסוים נפרוש חבל שבקצהו האחד דף עם המילה "הצלחתי" ובקצהו השני דף עם המילה "לא הצלחתי". נבקש מכל משתתף למקם את עצמו על הסקאלה – עד כמה הצליח לעמוד בהתחייבותו. נזמין מתנדבים לספר למה ואיך הצליחו או לא הצליחו. נזמין כל משתתף לסמן את מקום עמידתו על החבל באמצעות סלוטייפ או אטב כביסה שעליו כתוב שמו. לאחר שבועיים נזמין את המשתתפים להתמקם מחדש ונבדוק אם וכיצד המיקום על הסקאלה השתנה.

ד. אפשרות רביעית:

לאחר פרק זמן מסוים נערוך תחרות צילומים נושאת פרסים בכיתה – כל אחד יצטלם כשהוא מבצע את ההתחייבות שלו.

נספח א: שמח"ה כדורן חיים

ראשי התיבות שמח"ה כוללים את המילים: שימוש חוזר, מחזור, חשיבה והפחתה.

כל אחת מהן מייצגת תחום אחר של תפיסה מקיימת לשמירה על הסביבה ולהקטנת נזקי האדם.

שימוש חוזר:

שימוש נוסף במוצר קיים, ללא התערבות או שינוי, ובכלל זה שימוש זהה, דומה או שונה במוצר לעומת ייעודו המקורי. לדוגמה, לבישת בגדים שהם "יד שנייה". נשאל תמיד – האם ניתן לתקן את המוצר שרוצים להחליף?

מחזור:

עיבוד והפיכה של חומרי פסולת לחומר גלם, שמשמש לייצור מוצרים חדשים. חומרים הניתנים למחזור נחלקים למספר קטגוריות מרכזיות: חומר אורגני, נייר וקרטון, פלסטיק, זכוכית, גזם, מתכת. דוגמה למחזור: גריסת בקבוקי פלסטיק והפיכתם לחומר גלם לייצור בד "פליס".

חשיבה:

חשיבה סביבתית נכונה מובילה לצרכנות מודעת, המכירה בנזקי הייצור והצריכה של חברת השפע לסביבה. על פי תפיסה זו, לפני שרוכשים מוצר חדש – חושבים: האם הוא באמת נחוץ? האם ניתן להשתמש במוצר קיים לאותו צורך? האם יש חלופה שהיא ידידותית יותר לסביבה? החשיבה צריכה להיעשות טרם הקנייה, במהלכה וגם בזמן השלכת המוצרים וסיום השימוש בהם. דוגמה לחשיבה: "אולי אין צורך לקנות מגן נוסף לטלפון הסלולרי, אלא אפשר לקשט ולעצב את הישן?"

הפחתה:

הפחתת הצריכה של מוצרים ואנרגיה על ידי הגברה של שימוש חוזר ומחזור מאפשרת להפחית משמעותית את כמות הפסולת וכך להקטין את זיהום הסביבה. על פי גישה זו, מחפשים חלופות שיאפשרו להגדיל את המחזור ואת השימוש החוזר במוצרים. גישה 'אפס פסולת' מיישמת את עקרון ההפחתה ברמה האישית, ברמה הקהילתית וברמה העירונית. בין היתר, גישה זו מעודדת עיצוב מחדש של מחזור חיים של מוצרים ומשאבים, כך שיבוצעו בהם שימוש חוזר ומחזור מלא או כמעט מלא, במטרה שכמות האשפה שתישלח למזבלות תהיה קטנה בהרבה.

היכנסו למשחק
"אוצר סביבה"

